

DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.1-7
УДК 338.2:316.3

Тимків А. О.

кандидат економічних наук,
в. о. завідувача кафедри фінансів, обліку і оподаткування імені С. Юрія
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8001-0588>

ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У даній статті звертається увага на роль і внесок видатних економістів, таких як Амартія Сен, Джозеф Стігліц, Мухаммад Юнус, Естер Дюфло, Абхіт Банерджі, Ха-Джун Чанг і Рагурам Раджан, у розвиток економічної науки і розуміння інклюзивної економіки та соціальної справедливості. Дослідження цих вчених надали цінну інформацію про виклики інклюзивної економіки, нерівності, глобалізації та інституцій. Стаття підкреслює важливість продовження досліджень і інтеграції різних підходів для розробки комплексних та ефективних стратегій досягнення інклюзивних економічних і соціальних результатів. Також зазначається, що тривають наукові дискусії щодо належного рівня державного втручання, компромісів між рівністю та ефективністю та складнощів інституційної реформи. Крім того, стаття наголошує на необхідності вдосконалення систем вимірювання соціального впливу для забезпечення об'єктивних та значущих оцінок, оскільки кількісна оцінка та порівняння соціальних наслідків можуть бути складними та суб'єктивними, тому необхідні надійні методики та максимальна об'єктивність економічних результатів. Загалом, стаття акцентує увагу на важливості балансованого підходу, який враховує численні виміри інклюзивності та стійкості, для досягнення суттєвих та тривалих поліпшень у суспільстві. Висновки закликають до подальших досліджень і розвитку економічної науки з метою забезпечення інклюзивного економічного розвитку та соціальної справедливості.

Ключові слова: наукові дослідження, інклюзивна економіка, стійкість, соціальна справедливість, рівність, доступність.

Andriy Tymkiv

ERIHE «Kamianets-Podilsky State Institute»

INCLUSIVE ECONOMY AS THE OBJECT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

This article highlights the role and contributions of eminent economists such as Amartya Sen, Joseph Stiglitz, Muhammad Yunus, Esther Duflo, Abhijit Banerjee, Ha-Joon Chang, and Raghuram Rajan to the development of economic science and the understanding of inclusive economy and social justice. The research of these scholars has provided valuable insights into the challenges of inclusive economy, inequality, globalization, and institutions. The article emphasizes the importance of further research and integration of diverse approaches to develop comprehensive and effective strategies for achieving inclusive economic and social outcomes. It also notes that ongoing scientific debates revolve around the appropriate level of government intervention, compromises between equity and efficiency, and complexities of institutional reform. Furthermore, the article underscores the need for improving the measurement systems of social impact to ensure objective and meaningful assessments, as quantitative evaluation and comparison of social consequences can be challenging and subjective. Reliable methodologies and maximum objectivity of economic results are necessary in this regard. Overall, the article emphasizes the significance of a balanced approach, considering numerous dimensions of inclusivity and sustainability, to achieve substantial and lasting societal improvements. Researchers have made a significant contribution to the advancement of economic science and the understanding of inclusive development and social justice. Their studies have shed light on various aspects of economic development, inequality, financial systems, government intervention, and globalization. While their work has been valuable, there is a need for further research and the integration of diverse approaches to achieve truly inclusive and sustainable economic outcomes. Currently, it is important to focus on the ethical aspects of research and ensure transparency and reliable methodologies for measuring the inclusiveness of economic processes. A balanced approach that takes into account numerous dimensions of inclusiveness and sustainability is key to achieving meaningful and lasting improvements in creating a society of equal opportunities. The conclusions call for further research and the advancement of economic science to promote inclusive economic development and social justice.

Key words: scientific research, inclusive economy, sustainability, social justice, equality, accessibility.

Постановка проблеми. Тема інклюзивної економіки є надзвичайно актуальною в сучасному світі з кількох причин. Перш за все це подолання нерівності, так як інклюзивна економіка прагне

зменшити різницю в доходах і багатстві, сприяючи більш справедливому розподілу ресурсів і можливостей. Із зростанням нерівності доходів у багатьох країнах зростає визнання необхідності вирі-

шення цієї проблеми для забезпечення соціальної стабільності.

Наступний аспект, що актуалізує наукові дослідження інклюзивної економіки, є проблематика сталого розвитку, адже інклюзивна економіка надає пріоритет сталому розвитку, цілісно розглядаючи соціальні, економічні та екологічні фактори. Це спрямовує зусилля на сприяння економічному зростанню, яке принесе користь усім членам суспільства, мінімізуючи негативний вплив на навколишнє середовище, а відтак і на майбутні покоління.

Формуючи на основі теоретичних досліджень практичну основу у вигляді інклюзивної економічної політики та ініціатив, що спрямовуються на скорочення величини бідних як соціальної верстви та підвищення рівня життя населення. Надаючи доступ до освіти, охорони здоров'я, фінансових послуг і можливостей працевлаштування, інклюзивна економіка прагне створити конкретні можливості висхідної динаміки у доходах конкретного індивіда.

Інклюзивна економіка сприяє соціальній згуртованості, зменшуючи соціальні розбіжності та сприяючи виникненню почуття причетності та спільної побудови прийнятного майбутнього. Забезпечуючи кожному справедливості можливості інклюзивна економіка допомагає формувати соціально стабільні та згуртовані соціуми.

Разом із тим, інклюзивні економіки, як правило, більш стійкі до проявів економічних ризиків через зменшення нерівності і створення більш збалансованого розподілу економічних благ. Це підвищує загальну економічну безпеку і зменшує вразливість соціуму до економічних криз.

Водночас, інклюзивна економіка визнає цінність різноманітних новацій, ініціатив та прогресивних технологій, що сприяє інноваціям, а це у свою чергу підвищує продуктивність, сприяючи реалізації Цілей сталого розвитку ООН, оскільки ключовими цілями є саме зростання доходів населення, зменшення бідності, соціальна справедливість та гендерна рівність.

Таким чином, дослідження у сфері інклюзивної економіки є актуальними, а проблематика навколо якої формуються предметна площина дослідження охоплює широке коло питань, вирішення яких до сьогодні не віднайшло конкретних результатів.

Мета. Метою статті є окреслення невирішених проблем та встановлення фундаментальних напрямків дослідження в сфері інклюзивної економіки. Для досягнення мети публікації необхідно розкрити фундаментальні наукові підходи сучасних економістів таких як Амартія Сен, Джозеф Стігліц, Мухаммад Юнус, Естер Дюфло, Абхіджит Банерджі, Ха-Джун Чанг і Рагурам Раджан у дослідження різних аспектів інклюзивної економіки та окреслити

перспективи і можливості для подальших наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Нині, однією із провідних організацій які досліджують фундаментальні основи інклюзивності економіки є Світовий банк, що активно займається дослідженнями та програмами, спрямованими на підтримку економічної інклюзії – зменшення бідності та нерівності шляхом забезпечення рівного доступу до економічних ресурсів для індивідів і груп.

Дослідження Світового банку фокусуються на виявленні ефективних стратегій поліпшення доступу до освіти, охорони здоров'я, фінансових послуг та можливостей працевлаштування для маргіналізованих та незахищених верств населення, зокрема жінок, молоді та осіб, які живуть у крайній бідності. Базуються дослідження Світового банку на конкретних показниках. Одним із таких як коефіцієнт Джинні, який розраховується в абсолютних показниках та візуалізується у вигляді карт (рис. 1).

Коефіцієнт Джинні вимірює нерівність доходів або багатства за шкалою від 0 до 1, де 0 відображає повну рівність, а 1 відображає максимальну нерівність. Фактичні значення коефіцієнтів Джинні для конкретних років можуть варіюватися залежно від країни або регіону, що аналізується, і наявних даних. На основі цього, Світовий банк акцентує увагу на важливості інклюзивного зростання, спрямованого на забезпечення більш широкого розподілу благ та економічного розвитку в суспільстві. Дослідники Світового банку підкреслюють необхідність політик і програм, що вирішують питання уникнення соціальних та економічних бар'єрів. Тим самим Світовий банк надає рекомендації засновані на розрахунку фактичних показників інклюзивності економіки, що є основою для прийняття рішень державних органів влади та ефективного розподілу фінансових ресурсів.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) аналізує та надає політичні рекомендації для досягнення інклюзивного економічного зростання. Ці рекомендації базуються на розрахунку показників (табл. 1).

В свою чергу, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) проводить дослідження та аналіз інклюзивного зростання та соціальної політики. Вони зосереджені на політиці, яка сприяє справедливому доступу до економічних можливостей, соціальної згуртованості та формуванні інклюзивних інститутів.

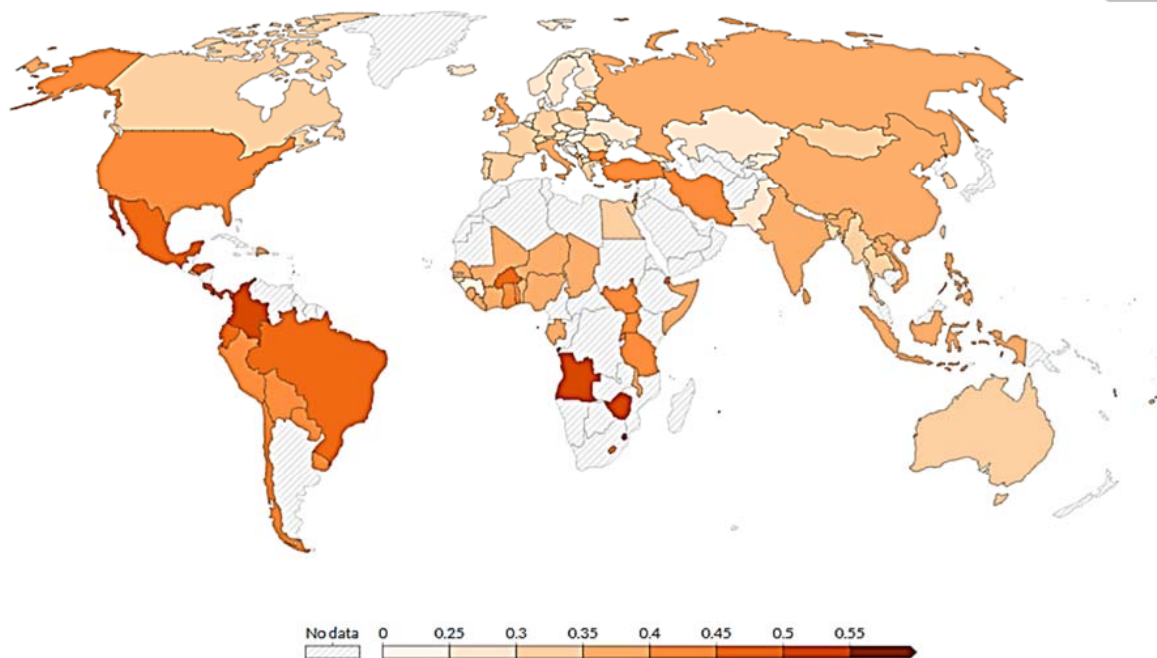
Центр досліджень економічної політики (CEPR) як мережа економістів, які проводять дослідження з різних економічних тем, є однією із небагатьох організацій, що у глобальному масштабі продукують комплексні дослідження у сфері інклюзивної економіки. Одним із прикладів такого дослідження

Income inequality: Gini coefficient, 2021

The Gini coefficient is a measure of the inequality of the income distribution in a population. Higher values indicate a higher level of inequality.

Our World
in Data

World

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform
Note: Depending on the country and year, the data relates to either disposable income or consumption per capita.

OurWorldInData.org/income-inequality/ • CC BY

▶ 1967

○ 2021

Рис. 1. Візуалізація коефіцієнта Джинні [1]

є «Governing a fragmented world economy: Towards inclusive multilateralism» у якому автори Mirco Tomasi та Marco Buti, крізь призму інституційної, економічної та соціальної фрагментарності розкривають проблему нерівності, дисбалансів та протиріч, що формує комплекс бар'єрів у розвитку інклюзивної економіки [3].

Інклюзивна економіка як об'єкт наукового дослідження цікавила і відомих вчених лауреатів Нобелівської премії. Так, Амартіа Сен – індійський економіст і лауреат Нобелівської премії, багато досліджував і писав про проблеми розвитку економіки, добробуту та соціальної справедливості.

Одним із найважливіших внесків Сена є розвиток підходу до можливостей. Цей підхід підкреслює важливість зосередження на здібностях і свободах індивідів, а не виключно на доходах чи матеріальних ресурсах. Сен стверджує, що розвиток слід вимірювати суттєвими свободами, які мають люди, щоб жити життям, яке вони цінують.

Дослідження Сена щодо бідності та голоду пролило світло на основні причини злиднів і голоду. Він стверджує, що голод спричинений не лише браком продовольства, але часто є наслідком соціальних і політичних факторів, таких як нерівний розподіл і неадекватний доступ до ресурсів.

Поряд із тим, А. Сен зробив значний внесок у теорію соціального вибору, зокрема завдяки своїй роботі над теоремою неможливості Ерроу (Парадокс Ерроу). Він досліджував складності та виклики колективного прийняття рішень і наслідки для соціального добробуту.

У своїй книзі «Розвиток як свобода» Сен стверджує, що розвиток слід розуміти як розширення свободи та можливостей людей [4]. Він наголошує на важливості політичних свобод, соціальних можливостей і доступу до предметів першої необхідності для сприяння людському розвитку.

А. Сен також детально досліджував питання нерівності та соціальної справедливості. Він підкреслив багатовимірну природу нерівності, наголошуючи на важливості вирішення проблеми нерівності в доходах, освіті, охороні здоров'я та інших аспектах для досягнення більш справедливого суспільства.

Дослідження Амарті Сена справили глибокий вплив на інклюзивність економічних процесів, дослідження розвитку та соціальні науки. Його робота допомогла сформуванню глобального розуміння добробуту людей, бідності, нерівності та ролі державної політики в сприянні інклюзивному та сталому розвитку.

Індикатори інклюзивності економіки за методикою МВФ

Індикатор	Опис
Нерівність доходів	Вимірює розрив між найвищими та найнижчими доходами у суспільстві
Рівень бідності	Відсоток населення, що проживає за межею бідності, свідчить про масштаб економічних труднощів
Соціальна мобільність	Вимірює здатність осіб підніматися або опускатися по соціальній драбині на основі їх економічних умов
Гендерна різниця в оплаті	Різниця у середніх заробітках чоловіків та жінок, свідчить про гендерні економічні нерівності
Рівень безробіття	Відсоток працездатного населення, яке перебуває безробітним, відображає доступність робочих місць
Доступ до освіти	Вимірює рівень доступу до якісної освіти, свідчить про рівні можливості розвитку навичок
Фінансова інклюзія	Вказує на відсоток осіб та підприємств, які мають доступ до та використовують формальні фінансові послуги
Доступ до медичної допомоги	Вимірює рівень доступності доступної та якісної медичної допомоги для всіх верств населення
Покриття соціального захисту	Розмір покриття соціальними програмами захисту, такими як соціальне страхування та соціальна допомога, для підтримки вразливих осіб

Джерело: побудовано на основі [2]

Підхід Сена до можливостей і його дослідження бідності, голоду, теорії соціального вибору та розвитку як свободи значно вплинули на глобальне розуміння інклюзивного розвитку та соціальної справедливості. Зосереджуючись на здібностях і свободах людини, Сен підкреслює багатовимірну природу бідності та важливість усунення соціальних і політичних факторів, які сприяють позбавленню. Його робота пролила світло на складність колективного прийняття рішень і виклики досягнення соціального добробуту. Крім того, наголос Сена на розширенні свобод і можливостей людей дає цінну перспективу розвитку, яка виходить за рамки вузьких економічних показників.

Джозеф Стігліц – американський економіст і лауреат Нобелівської премії, відомий своїми дослідженнями інформаційної асиметрії та ролі інституцій в економічному розвитку. Він багато писав на тему інклюзивної економіки, виступаючи за політику, яка сприяє рівності можливостей і зменшує різницю в доходах і багатстві.

Робота Стігліца про інформаційну асиметрію підкреслила важливість недосконалої інформації у формуванні економічних результатів. Він показав, як інформаційна асиметрія між різними економічними агентами може призвести до провалів ринку та потреби втручання уряду для виправлення цих провалів [5].

Дослідження Дж. Стігліца підкреслюють негативний вплив нерівності на економічне зростання та стабільність. Він стверджує, що надмірна різниця в доходах і багатстві може перешкоджати інвестиціям, інноваціям і розвитку людського капіталу, тим самим перешкоджаючи довгостроковому економічному процвітанню.

Дж. Стігліц проаналізував різні вади ринку, які перешкоджають інклюзивному економічному зростанню. Він дослідив, як зовнішні ефекти, монополії, інформаційні проблеми та неповні ринки можуть призвести до неефективних результатів і необхідності політичного втручання для сприяння інклюзивності [6]. Тут Дж. Стігліц дослідив вплив глобалізації на економіку, що розвиваються, підкресливши потенційні ризики та виклики, з якими вони стикаються. Він стверджував про необхідність забезпечення того, щоб глобалізація була інклюзивною, сприяючи справедливій торгівлі, захищаючи трудові права та уникаючи експлуатації країн, що розвиваються.

Дослідження Дж. Стігліца підкреслює критичну роль інституцій у розвитку інклюзивної економіки. Він наголошує на важливості добре функціонуючої правової та нормативної бази, прав власності, мереж соціального захисту та ефективних механізмів управління для сприяння справедливим економічним результатам. Тим самим вченим сформулювало низку рекомендацій щодо політики, спрямованих на сприяння інклюзивній економіці. Він виступає за прогресивне оподаткування, інвестиції в освіту та охорону здоров'я, системи соціального захисту та реформи для усунення недоліків ринку та зменшення нерівності.

На нашу думку, дослідження Дж. Стігліца суттєво вплинули на розуміння інклюзивної економіки та стали джерелом політичних дискусій у всьому світі. Його робота наголошує на важливості усунення недоліків ринку, зменшення нерівності та сприяння інклюзивним інститутам для сприяння сталому та справедливому економічному зростанню.

Бангладешський економіст і засновник Grameen Bank Мухаммад Юнус відомий своєю фундамен-

тально роботою в сфері мікрофінансування та концепції соціального бізнесу. Зосередженість Юнуса на наданні фінансових послуг бідним і маргіналізованим верствам населення значно сприяла розумінню інклюзивної економіки.

Його Grameen Bank представив концепцію мікрокредитування та надавав невеликі позики бідним особам, особливо жінкам, які були виключені з традиційних банківських послуг. Його дослідження та впровадження мікрофінансування продемонстрували, як доступ до фінансових послуг може розширити можливості людей, зменшити бідність і сприяти інклюзивному економічному розвитку. М. Юнус відстоює ідею соціального бізнесу, який відноситься до підприємств, які прагнуть вирішити соціальні та екологічні проблеми, а також отримувати стійкі фінансові прибутки. Він досліджував, як соціальний бізнес може вирішувати різноманітні суспільні проблеми, такі як охорона здоров'я, освіта та екологічна стійкість, поєднуючи бізнес-принципи з акцентом на соціальний вплив [7].

Крім того, дослідження М. Юнуса були зосереджені на розробці інноваційних рішень для подолання бідності та покращення засобів до існування малозабезпечених верств населення. Його робота підкреслює важливість підприємництва, доступу до кредитів і створення можливостей для отримання доходу серед маргінальних спільнот.

Вчений підкреслює роль жінок у інклюзивному економічному розвитку. Він визнає трансформаційний вплив розширення прав і можливостей жінок через фінансову доступність, підприємництво та доступ до ресурсів, що може посилити гендерну рівність і сприяти ширшому соціально-економічному прогресу.

М. Юнус також зробив внесок у розробку показників і основ для вимірювання соціального впливу бізнесу та ініціатив. Він підкреслює необхідність вийти за рамки традиційних фінансових показників і включити соціальні та екологічні результати в оцінку успіху та ефективності інклюзивних економічних ініціатив [8].

Загалом дослідження та практичний внесок Мухаммеда Юнуса значно вплинули на розуміння та впровадження принципів інклюзивної економіки. Його зосередженість на мікрофінансуванні, соціальному бізнесі, боротьбі з бідністю, розширенні прав і можливостей жінок і вимірюванні соціального впливу надихнула багатьох людей, організації та політиків на впровадження інклюзивних економічних підходів, які надають пріоритет соціальному та екологічному добробуту поряд з фінансовою стабільністю.

Відтак, робота Мухаммеда Юнуса з питань мікрофінансування, соціального бізнесу, подолання

бідності, розширення прав і можливостей жінок та вимірювання соціального впливу зробила значний внесок у сферу інклюзивного економічного розвитку. Його піонерські зусилля з мікрокредитування та створення Grameen Bank продемонстрували потенціал фінансової доступності для розширення можливостей людей і подолання бідності.

Естер Дюфло та Абхіджит Банерджі є економістами, відомими своїми дослідженнями подолання бідності та економіки розвитку. Їхня робота, яка часто проводиться за допомогою рандомізованих контрольних досліджень, досліджує ефективні заходи для покращення життя бідних і маргіналізованих верств населення, сприяючи розумінню інклюзивної економічної політики [9].

Вони провели ретельні експериментальні дослідження, щоб оцінити вплив різних втручань і стратегій на скорочення бідності та економічні результати. Їхній дослідницький підхід дав цінну інформацію про ефективність конкретних програм і політик у сприянні інклюзивному розвитку.

Е. Дюфло та А. Банерджі вивчали вплив окремих нововведень у сфері освіти та охорони здоров'я на бідність та людський розвиток. Вони вивчали такі нововведення, як програми шкільного харчування, умовні грошові перекази, кампанії з дегельмінтизації та доступ до медичної допомоги, оцінюючи їхню ефективність у покращенні результатів навчання, здоров'я та загального добробуту [10].

Вчені застосували ідеї поведінкової економіки, щоб зрозуміти механізми, які сприяють пасткам бідності та стійкій бідності. Вони досліджували такі фактори, як обмежений доступ до кредитів, поведінкові упередження та соціальні норми, які можуть увічнити бідність і перешкоджати економічній мобільності [11]. В контексті цього, вони також провели дослідження щодо розширення прав і можливостей жінок, доступу до ресурсів і впливу гендерної нерівності на економічні результати. Їхня робота підкреслює важливість гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок для досягнення інклюзивного економічного зростання.

Загалом Е. Дюфло та А. Банерджі зробили значний внесок у розуміння бідності, нерівності та інклюзивної економіки. Використання ними рандомних методів дослідження та зосередженість на практичних введеннях сприяло політичним дискусіям і призвело до більш ефективних стратегій сприяння інклюзивному економічному зростанню та скороченню бідності.

Південнокорейський економіст Ха-Джун Чанг який багато писав про економіку розвитку та нерівність, кидає виклик звичайним економічним теоріям і виступає за більш інклюзивний і неортодоксальний підхід до економічної політики.

Дослідження Х.-Дж. Чанга зосереджені на неортодоксальній економіці, яка охоплює альтернативні економічні теорії та погляди, які кидають виклик неокласичній економіці. Він критикує домінування ідеології вільного ринку та виступає за більш плюралістичний та інклюзивний підхід до економіки [12].

Вчений підкреслює роль промислової політики в сприянні економічному розвитку та інклюзивності. Він стверджує, що активне державне втручання, стратегічне планування та цілеспрямована політика мають вирішальне значення для підтримки промислових секторів, сприяння технологічному прогресу та створення можливостей для працевлаштування.

Робота Х.-Дж. Чанга в галузі економіки розвитку спрямована на проблеми, з якими стикаються країни, що розвиваються, і політику, необхідну для сприяння інклюзивному зростанню. Він розглядає історичний досвід успішного розвитку та кидає виклик підходу «одного розміру для всіх», який відстоюють звичайні інституції, наголошуючи на важливості політики, що залежить від контексту [13].

Дослідження Х.-Дж. Чанга заглиблюються у взаємозв'язок між глобальною торгівлею та розвитком, ставлячи під сумнів традиційну традицію вільної торгівлі. Він виступає за більш збалансований підхід, який враховує інтереси країн, що розвиваються, виступаючи за політику, яка захищає новонароджені галузі промисловості, сприяє справедливій торгівлі та усуває асиметрії в глобальних економічних відносинах.

Не оминає увагою вчений і питання нерівності доходів та її вплив на інклюзивний розвиток. Він підкреслює роль інституцій, таких як регулювання ринку праці, оподаткування та політика соціального забезпечення, у зменшенні нерівності та сприянні більш справедливим економічним результатам.

Х.-Дж. Чанг досліджує роль фінансових систем у сприянні або перешкоджанні інклюзивного розвитку. Він наголошує на необхідності ефективного фінансового регулювання та важливості фінансових установ у підтримці продуктивних інвестицій, запобіганні спекулятивним бульбашкам і зниженні вразливості економіки до фінансових криз.

Відтак, Ха-Джун Чанг кидає виклик традиційному економічному мисленню та пропонує альтернативні перспективи інклюзивного економічного розвитку. Його робота підкреслює роль державного втручання, промислової політики, збалансованої торгівлі та справедливих інституцій у розвитку інклюзивної економіки, яка надає пріоритет соціальному добробуту та сталому зростанню.

Неортодоксальний підхід Х.-Дж. Чанга збагатив економічний дискурс, поставивши під сумнів мейнстрімні перспективи та підкресливши важливість контекстно-специфічної політики, промислового

розвитку та інституційних структур. Проте постійні критичні та збалансовані оцінки необхідні для того, щоб альтернативні економічні теорії ґрунтувалися на емпіричних даних, враховували потенційні ризики надмірного державного втручання та сприяли збалансованому підходу до глобальної торгівлі та розвитку.

Індійський економіст і колишній губернатор Резервного банку Індії Рагурам Раджан досліджував і писав про інклюзивне зростання, фінансову доступність і роль інституцій у сприянні економічному розвитку.

Р. Раджан дослідив роль фінансових систем у сприянні інклюзивному зростанню та фінансовій доступності. Його дослідження зосереджено на розумінні перешкод, які заважають маргіналізованим верствам населення отримати доступ до офіційних фінансових послуг, і потенційних рішень для розширення фінансового доступу, таких як технологічні інновації та інклюзивні банківські моделі [14].

Основні тези досліджень Р. Раджана наступні:

- високий рівень нерівності може перешкоджати інклюзивному розвитку, і досліджує механізми, через які нерівність впливає на економічні результати, соціальну мобільність і загальний добробут;

- якість інституцій, таких як правові системи, права власності та структури управління, впливає на економічні результати та може або підтримувати, або перешкоджати інклюзивному зростанню;

- висока роль регулювання, нагляду та фінансової стабільності у створенні сприятливого середовища для стійких та інклюзивних фінансових систем;

- висока роль урядів у сприянні інклюзивному розвитку та важливість раціонального макроекономічного менеджменту для створення середовища, сприятливого для інклюзивних економічних результатів.

Ці дослідження сприяють розумінню фінансової доступності, нерівності, інститутів, реформ фінансового сектору та економічної політики в сприянні інклюзивному зростанню. Незважаючи на те, що його робота пропонує важливе розуміння, для забезпечення комплексного підходу до інклюзивного розвитку необхідні постійні дискусії та розгляд ширших соціальних і політичних аспектів.

Це далеко не вичерпний однак фундаментальний перелік досліджень економістів і вчених, які зробили значний внесок у науковому обґрунтуванні становлення та розвитку інклюзивної економіки. Їхні дослідження та ідеї допомогли сформуванню розуміння інклюзивної економічної політики та практики застосування різноманітних методів та моделей економічної та фінансової інклюзії.

Висновки. Підсумовуючи, дослідники, такі як Амартія Сен, Джозеф Стігліц, Мухаммад Юнус, Естер Дюфло, Абхіджит Банерджи, Ха-Джун Чанг та Рагурам Раджан, зробили важливий внесок у розвиток економічної науки і розуміння інклюзивного роз-

витку та соціальної справедливості. Їх дослідження пролили світло на різні аспекти економічного розвитку, нерівності, фінансової системи, державного втручання та глобалізації. Хоча їх робота була цінною, існує потреба в подальших дослідженнях та інтеграції різноманітних підходів для досягнення справді інклюзивних та стійких економічних результатів.

Нині, важливо зосередитись на етичних аспектах досліджень і забезпечити прозорість і надійні методології для вимірювання інклюзивності економічних процесів. Збалансований підхід, який враховує численні виміри інклюзивності та стійкості, є ключовим для досягнення суттєвих і тривалих поліпшень у становленні суспільстві рівних можливостей.

Література:

1. Our World in Data. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/economic-inequality-gini-index?time=2021>
2. IMF. DATA. URL: <https://www.imf.org/en/Data>
3. Tomasi M., Buti M. (2018). Governing a fragmented world economy: Towards inclusive multilateralism. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/governing-fragmented-world-economy-towards-inclusive-multilateralism>
4. Sen A. K. (1999). *Development as Freedom*. New York: Oxford University Press. 366 p.
5. Löfgren Karl-Gustaf, Persson Torsten, Jörgen W. Weibull (2002) Markets with Asymmetric Information: The Contributions of George Akerlof, Michael Spence and Joseph Stiglitz. *The Scandinavian Journal of Economics*. Vol. 104, No. 2 (Jun., 2002), pp. 195–211.
6. Слесарев Є. Нобелівський лауреат Стігліц про тягар глобалізації. URL: https://lb.ua/economics/2014/12/04/288112_kniga_nobelivskiy_laureat_pro.html
7. Кононенко С. Досвід для натхнення. URL: https://socialbusiness.in.ua/knowledge_base/dosvid-dlia-natkhnennia/
8. Приходько О. Мухаммад Юнус: банкір, який рятує світ. URL: https://zn.ua/ukr/foreign_economics/muhammad_yunus_bankir_yakiy_vryatue_svit.html
9. Banerjee, A., Duflo, E. (2011). *Poor economics: a radical rethinking of the way to fight global poverty*. NY. Public Affairs
10. Benhassine, N., Devoto, F., Duflo, E., Dupas, P., Pouliquen, V. (2013). Turning a Shove into a Nudge? A “Labeled Cash Transfer” for Education. URL: <http://economics.mit.edu/files/8936>
11. Banerjee, A., Ghatak, M., Duflo, E., Lafortune, J. (2013). Marry for What? Caste and Mate Selection in Modern India. *American Economic Journal: Microeconomics*. URL: <http://economics.mit.edu/files/4114>
12. Ha-Joon Chang. URL: <https://mas.ps/en/featured-economists/4570.html>
13. Chang, H.-J. (2011) Institutions and economic development: theory, policy and history. *Journal of Institutional Economics*. No. 7. P. 473–498.
14. Raghuram G. Rajan: Katherine Dusak Miller Distinguished Service Professor of Finance. URL: <https://www.chicagobooth.edu/faculty/directory/r/raghuram-g-rajan>

References:

1. Our World in Data. Available at: <https://ourworldindata.org/grapher/economic-inequality-gini-index?time=2021>
2. IMF. DATA. Available at: <https://www.imf.org/en/Data>
3. Tomasi M., Buti M. (2018). Governing a fragmented world economy: Towards inclusive multilateralism. Available at: <https://cepr.org/voxeu/columns/governing-fragmented-world-economy-towards-inclusive-multilateralism>
4. Sen A. K. (1999). *Development as Freedom*. New York: Oxford University Press. 366 p.
5. Löfgren Karl-Gustaf, Persson Torsten, Jörgen W. Weibull (2002) Markets with Asymmetric Information: The Contributions of George Akerlof, Michael Spence and Joseph Stiglitz. *The Scandinavian Journal of Economics*. Vol. 104, No. 2 (Jun., 2002), pp. 195–211.
6. Slesarev E. Nobel laureate Stiglitz on the burden of globalization. Available at: https://lb.ua/economics/2014/12/04/288112_kniga_nobelivskiy_laureat_pro.html
7. Kononenko C. Experience for inspiration. Available at: https://socialbusiness.in.ua/knowledge_base/dosvid-dlia-natkhnennia/
8. Prikhodko O. Muhammad Yunus: a banker who will save the world. Available at: https://zn.ua/ukr/foreign_economics/muhammad_yunus_bankir_yakiy_vryatue_svit.html
9. Banerjee, A., Duflo, E. (2011). *Poor economics: a radical rethinking of the way to fight global poverty*. NY. Public Affairs
10. Benhassine, N., Devoto, F., Duflo, E., Dupas, P., Pouliquen, V. (2013). Turning a Shove into a Nudge? A “Labeled Cash Transfer” for Education. Available at: <http://economics.mit.edu/files/8936>
11. Banerjee, A., Ghatak, M., Duflo, E., Lafortune, J. (2013). Marry for What? Caste and Mate Selection in Modern India. *American Economic Journal: Microeconomics*. Available at: <http://economics.mit.edu/files/4114>
12. Ha-Joon Chang. Available at: <https://mas.ps/en/featured-economists/4570.html>
13. Chang, H.-J. (2011) Institutions and economic development: theory, policy and history. *Journal of Institutional Economics*. No. 7. P. 473–498.
14. Raghuram G. Rajan: Katherine Dusak Miller Distinguished Service Professor of Finance. Available at: <https://www.chicagobooth.edu/faculty/directory/r/raghuram-g-rajan>

Стаття надійшла до редакції 12.09.2023 р.